

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1917 kl. 11 f. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 286 med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Bellinder, Mannheimer, von Mentzer, Oscar Olsson*), Stadener, von Bahr, greve Alexander Hamilton, von Zweigbergk, Larsson i Västerås, Räf, Hallén, Beckman, Ericsson i Vallsta, Karlsson i Mo*), Svensson i Skönsberg, Törnkvist och Gustafsson i Brånsta.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning har från båda kamrarna hänvisats en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 286, däri Kungl. Maj:t till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlagt följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund av — — — — — som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

Att protokoll, hållna — — — — — uppenbara.

Att ej några — — — — — femtio riksdaler.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 5 saml. 28 häft. (Nr 35.)

Att mobiliseringsplaner — — — — — konfiskeras.

Att, där underrätt — — — — — konfiskeras.

Att, i vad — — — — — femtio riksdaler.

Det skall — — — — — sexton skillingar.

Att protokoll — — — — — sexton skillingar.

Att ingen — — — — — sexton skillingar.

Att utdrag — — — — — femtio riksdaler.

Att uppgifter — — — — — femtio riksdaler.

Att för — — — — — trehundra riksdaler.

Att de från — — — — — femtio riksdaler.

Att ansökning — — — — — femtio riksdaler.

Att i ärende angående upphandling eller utförande av arbete för statens räkning eller försäljning av staten tillhörig lös egendom skrivelse, vilken utgått från myndighet, som handlägger ärendet, eller i stadgad ordning infordrade skriftliga anbud, som inkommit till sådan myndighet, eller andra hos myndigheten befintliga handlingar, som kunna tjäna till upplysning, i vad mån anbud i ärendet infordrats eller avgivits, eller som eljest avse dylikt anbud, icke må, innan anbuden slutligen prövats ävensom, där samtliga anbuden förkastats och i samband därmed beslutats att infordra nya anbud, slutlig prövning jämväl av dessa skett, utlämnas i vidare mån än för prövningen befinnes nödvändigt eller begäran om anbuds utbekommande framställes av anbudsgivaren, vilket förbud likväl icke gäller protokoll över i ärendet hållen auktion, samt att i dylikt ärende genom myndighets försorg upprättade kostnadsberäkningar och prisbestämningar ävensom tjänsteutlåtanden, vilka avse desamma, ej må utan myndighetens samtycke utlämnas, förrän ärendet blivit slutligen prövat, ägande, där omständigheterna det föranleda, myndigheten besluta, att sådan handling i prövat ärende skall hemlighållas under högst fem år från dess upprättande; och må i ärende, som ovan sägs, till myndigheten inkomna prov, modeller, beskrivningar, ritningar, kartor och andra skrifter än anbud, därest förbehåll gjorts om deras hemlighållande, icke, så länge förbehållet är gällande, utlämnas i vidare mån än för ärendets prövning, bevakande av statens rätt eller förekommande av oskäligen tidsutdräkt eller kostnad för reparations- eller ändringsarbete erfordras, förrän tio år förflutit efter det de till myndigheten inkommit; ej heller må i ärende, som nyss nämnts, till myndigheten ingivna soliditets- och kompetensupplysningar utan samtycke av den, som däri avses, och den, som dem meddelat, utlämnas i vidare mån än för ärendets prövning eller för bevakande av statens rätt er-

fordras, förrän tio år förflutit efter det de till myndigheten inkommit. Den, som med vetskap om att handling enligt vad nu är sagt bör hemlighållas utlämnar eller i tryck offentliggör handlingen, straffes efter allmän lag, om gärningen är i den med straff belagd, men eljest med böter från och med trettiotre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra-trettiotre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras.

Att sådant, som — — — — — huvudsaken.

I övrigt, och — — — — — stadgat är.

Till stöd för detta förslag har chefen för justitiedepartementet efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, enligt det vid propositionen fogade utdrag av i statsrådet fört protokoll över justitiedepartementens ärenden den 14 april 1917, anfört följande:

*Departements-
chefen.*

»De av dåvarande chefen för finansdepartementet, på grund av nådigt bemyndigande den 13 juni 1913, tillkallade sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda vid utredning, huruvida och i vad mån ökad centralisering vid upphandling för statens räkning borde äga rum m. m. (centralupphandlingssakkunniga), hava med skrivelse till chefen för finansdepartementet den 15 augusti 1916 avlämnat förslag dels till förordning angående leveranser och arbeten för statens behov samt försäljning av staten tillhörig lös egendom (leveransförordning) dels ock, i anslutning till bestämmelserna i 3 § av den föreslagna leveransförordningen, förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

Offentlighet vid det statliga upphandlings- och entreprenadväsendet betonas starkt i flera utländska förordningar på förevarande område. De franska och belgiska uppställa såsom ledande grundsats i fråga om anskaffningar för statens räkning offentlighet och konkurrens. De preussiska och norska inledas med stadgandet, att leveranser och arbeten för statens behov i regel skola utbjudas offentligt. Motsvarande bestämmelse återfinnes i den österrikiska förordningen. Även gällande svenska förordning föreskriver i princip offentligt utbudande, och i centralupphandlingssakkunnigas förslag till leveransförordning har såväl ur kontrollens synpunkt som till förebyggande av godtycklighet från myndigheternas sida denna princip bibehållits, om ock i modifierad form.

Offentlighet och konkurrens kunna emellertid, såsom de sakkunniga erinrat, även stå i motsatsförhållande till varandra. De sakkunniga hava härvid framhållit, att en långt driven offentlighet kunde vara ägnad att omintetgöra konkurrensen, på samma gång berättigade enskilda

intressen därigenom kunde komma att kränkas. En inskränkning av den offentlighet, som nu vore gällande vid uppgörelser angående leveranser och arbeten för statens behov samt försäljning av staten tillhörig lös egendom, krävdes alltså från såväl statens som spekulanternas synpunkt och utgjorde en oundgänglig förutsättning för, att den affärsmässighet vid det statliga leverans- och entreprenadväsendet, som de sakkunniga velat genom sitt förslag befrämja, skulle kunna förverkligas. Spekulanterna borde hava rätt fordra att i sina affärsförbindelser med staten åtnjuta en lika betryggande sekretess, som de på grund av gängse affärskutym kunde påräkna vid uppgörelser med enskilda.

Den år 1909 tillsatta kommittén för revision av gällande tryckfrihetsförordning ägnade i sitt den 20 december 1912 avgivna betänkande denna fråga en ingående uppmärksamhet. Kommitterade framhöllo, att skälen till undantag från regeln om allmänna handlingars tillgänglighet för en var särskilt gjorde sig med styrka gällande i fråga om statens industriella och i övrigt ekonomiska verksamhet samt i fråga om statens leverans- och entreprenadväsen. Den nuvarande bristen på sekretess på dessa ekonomiska områden gjorde det omöjligt för statens representanter vid förhandlingar och uppgörelser med enskilda att motsvara de anspråk på diskretion, som i dylika förhållanden måste ställas, och det kunde icke undgås, att följderna härav i sista hand ginge ut över det allmänna självt. An orimligare torde det få anses, att före eller under en affärsunderhandling statens motpart skulle vara i tillfälle att taga del av prisbestämningar eller kalkyler, som statsmyndighet låtit för ändamålet upprätta. I flera utlåtanden, som inhämtats för kommitterades räkning, hade framhållits, att en offentlighet, som vid sidan av de egentliga anbuden lämnade möjlighet till allehanda upplysningar och kompletteringar under hand av de tävlande, ofta verkade hindrande för ett fullt objektivt bedömande från vederbörande myndigheters sida av anbuden och på samma gång bleve till skada för den enskilde näringsidkaren. Till förekommande därav hade av åtskilliga myndigheter praktiserats, att anbuden icke hölles tillgängliga för allmänheten omedelbart efter deras öppnande utan först sedan prövning försiggått.

De stadganden rörande sekretess vid statens upphandlingar och entreprenader, som kommitterade föreslogo, inrymdes i kap. 2 § 8 mom. 2—4, av förslaget till tryckfrihetsförordning. Dessa moment jämte mom. 1 i nämnda paragraf, till vilket mom. hänvisning förekom i mom. 2, voro av följande lydelse:

Mom. 1. Skrivelse, som i ärende angående förvärv av fast egendom för statens räkning inkommit till eller utgått från den myndighet, som handlägger ärendet, ävensom andra hos myndigheten befintliga handlingar i ärendet må icke utan myndighetens samtycke utlämnas i vidare mån än för ärendets prövning erfordras, förrän bindande avtal slutits angående förvärvet eller förhandlingarna eljest slutförts.

Kommer bindande avtal icke till stånd, äge myndigheten besluta, att de genom dess försorg i ärendet utförda kostnadsberäkningar och prisbestämningar fortfarande må hemlighållas under högst fem år från deras upprättande.

Mom. 2. I stadgad ordning infordrade skriftliga anbud, som till myndighet inkommit i ärende angående upphandling eller utförande av arbete för statens räkning eller försäljning eller upplåtelse av staten tillhörig egendom eller annat, må, innan de slutligen prövats, icke till annan än anbudsgivaren utlämnas i vidare mån än för prövningen befinnes nödvändigt.

Kostnadsberäkningar och prisbestämningar, vilka i dylikt ärende utförts genom myndighets försorg, må icke utan myndighetens samtycke utlämnas, förrän bindande avtal i ärendet slutits. Kommer sådant icke till stånd, gälle vad i mom. 1 för sådant fall finnes stadgat.

Mom. 3. Kartor, prov, modeller, ritningar och tekniska beskrifningar, som till myndighet ingivits i ärende angående förvärv av egendom eller annat för statens räkning eller angående utförande av arbete för statens behov, må, om förbehåll gjorts om deras hemlighållande, icke utlämnas, så länge förbehållet är gällande, i vidare mån än för ärendets prövning erfordras, förrän tio år förflutit efter det de till myndigheten ingåvos. Sedan bindande avtal kommit till stånd, vare dock förbehållet icke gällande i fråga om handling, som legat till grund för avtalet.

Har i ämne, som tillhört statens tekniskt industriella förvaltning, handling, som nyss nämnts, upprättats genom myndighets försorg för att användas för dess räkning, må densamma icke utlämnas utan myndighetens samtycke, förrän tio år förflutit efter dess upprättande.

Mom. 4. Soliditets- och kompetensupplysningar, som till myndighet ingivits vid fråga om åtagande att till staten något utgiva eller annorledes än såsom ämbets- eller tjänsteman för dess räkning utföra arbete eller eljest något fullgöra, må icke utlämnas i vidare mån än för ärendets prövning eller för bevakande av statens rätt erfordras utan samtycke av den, som däri avses, förrän tio år förflutit efter det de till myndigheten inkommo.'

I gällande leveransförordning § 9 mom. 3 finnes redan en bestämmelse av hithörande slag, nämligen att prov, modeller, ritningar eller beskrivningar, vilka åtföljt anbud, som ej blivit antaget, skola med undantag av värdelösa föremål och sådana prov, som blivit förbrukade under anställande av försök eller undersökning, vara efter den för anbudsprövningen bestämda tid för anbudsgivaren att återhämta inom fjorton dagar, ävensom att desamma, innan tiden för återhämtningen gått till ända, icke må av myndighet användas eller för annan bekantgöras i vidsträcktare mån, än som är nödigt för anbudsprövningen.

Vidare är i § 19 mom. 3 av förordningen intagen en föreskrift om hemlighållande, till dess anbudsprövningen försiggått, av kostnadsförslag och prisbestämningar, som genom myndighets försorg upprättats till ledning vid anbudsprövningen, därest ej, vad angår kostnadsförslag, ett bekantgörande erfordras på grund av ärendets beskaffenhet.

I utländska förordningar finnas en del spridda bestämmelser av här avsett innehåll.

Den *preussiska* förordningen stadgar, att, om anbudsgivare ålägges att uppgiva, från vilken fabrikant varorna skola tagas, eller vilka rå- och hjälpmaterialier använts vid deras framställande, dessa uppgifter skola behandlas konfidentiellt. Insända förslagsritningar eller utkast skola hemlighållas. Namnen på de anbudsgivare, åt vilka kontraktsformulär m. m. utlämnats, få icke bekantgöras. Inkomna anbud må icke offentliggöras.

Enligt den *österrikiska* förordningen få namnen på dem, som tagit del av handlingarna rörande utbudandet eller tagit avskrift av dem, icke meddelas tredje man.

I *England* behandlas de av anbudsgivarna fordrade prisen strängt konfidentiellt, även sedan beställningen är gjord. Namnen på anbudsgivare, som icke antagits, offentliggöras ej.

Den *norska* förordningen stadgar, att projekt, planer och ritningar, vilka åtföljt anbud, som ej antagits, icke få användas utan anbudsgivarens samtycke.

De i centralupphandlingssakkunnigas förslag till leveransförordning samt till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen inrymda stadgandena rörande hemlighållande av vad i ärende angående leverans eller arbete för statens behov eller försäljning av staten tillhörig lös egendom förekommit ansluta sig till innehållet nära till omförmälda

bestämmelser, vilka föreslagits av kommitterade för revision av tryckfrihetsförordningen.

Över de sakkunnigas förslag i nu nämnda delar hava utlåtanden inforrats från ett flertal statsmyndigheter, varjämte enskilda organisationer på handelns och näringarnas område beretts tillfälle att yttra sig i frågan. De myndigheter och korporationer, vilka yttrat sig i ärendet, hava vitsordat behovet av de föreslagna bestämmelserna och även tillkännagivit sin principiella anslutning till centralupphandlingssakkunnigas förslag. Följande myndigheter och korporationer hava förklarat sig hava intet att erinra mot förslagen: fångvårdsstyrelsen, arméns kasernbyggnadsnämnd, marinförvaltningen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, mynt- och justeringsverket, generaltullstyrelsen, överintendentensämbetet, lantbruksstyrelsen, det övervägande flertalet länsstyrelser, järnkontoret, järnvägsföreningen, Sveriges industriförbund, svenska yllefabrikantföreningen, svenska maskinindustrieföreningen, samtliga handelskamrar utom Stockholms handelskammare, Sveriges allmänna handelsförening, Sveriges minuthandlares riksförbund, Sveriges hantverksorganisation, Norrköpings polytekniska förening och tekniska föreningen i Västerås. De av övriga myndigheter och korporationer framställda anmärkningarna hänföra sig allenast till detaljer i förslagen och avse antingen modifikationer i eller tillägg till desamma.

För egen del har jag ansett mig kunna i huvudsak biträda de sakkunnigas förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen. Med anledning av de gjorda anmärkningarna har jag emellertid låtit företaga vissa jämkningar i förslaget.

I de sakkunnigas förslag stadgas till en början, att i där avsett ärende hos myndigheten befintlig handling av vad slag den vara må, som kan tjäna till upplysning, i vad mån anbud i ärendet inforrats eller avgivits, eller som eljest avser dylikt anbud, icke må, innan anbudet slutligen prövats ävensom, där samtliga anbudet förkastats och i samband därmed beslutats att infordra nya anbud, slutlig prövning jämväl av dessa skett, utlämnas i vidare mån än för prövningen befinnes nödvändigt eller begäran om anbuds utbekommande framställs av anbudsgivaren. För åstadkommande av en verklig tävlan är det, på sätt de sakkunniga påpekat, nödigt, att spekulanterna såvitt möjligt förhindras att vinna kännedom om varandra, jämväl vad angår antalet tävlande. Sådant hemlighållande av exempelvis en förteckning över öppnade anbud liksom av ett tjänsteutlåtande, avgivet till ledning vid prövningen, kräves emellertid icke endast under tiden, till dess slutlig prövning ägt

rum, utan, om samtliga anbud förkastats och nya i samma ämne infordrats, jämväl till dess att dessa underkastats slutlig prövning. Då såsom villkor för hemlighållande i sådant fall föreskrivits, att beslutet om nya anbuds infordrande skall vara fattat i samband med förkastandet av de först infordrade anbuden, hava de sakkunniga ansett, att ur den offentliga kontrollens synpunkt någon invändning näppeligen kunde göras mot det föreslagna stadgandet. — Vid den företagna omarbetningen av de sakkunnigas förslag har från de i förslaget avsedda handlingarna undantagits auktionsprotokoll; detta beroende på önskvärdheten av att i den offentliga kontrollens intresse bibehålla dylikt protokolls natur av offentlig handling.

Vidare bör visst skydd mot offentliggörande beredas kostnadsberäkningar och prisbestämningar, som i upphandlings- och dylika ärenden upprättats genom myndighets försorg, ävensom tjänsteutlåtanden, vilka avse sådana kostnadsberäkningar och prisbestämningar. De sakkunniga hava föreslagit, att ifrågavarande handlingar icke skulle utan myndighetens samtycke få utlämnas under tiden för anbudsprövningen samt, om avtal komme till stånd, till dess detta slutits i bindande form. Därjämte hava de sakkunniga ansett, att, om prövningen av inkomna anbud givit negativt resultat, myndigheten borde äga rätt att under viss tid — fem år från handlingarnas upprättande — hemlighålla dem, emedan nya underhandlingar kunde komma att föras i ärendet. Att kostnadsberäkningar och prisbestämningar ävensom tjänsteutlåtanden angående desamma böra kunna hemlighållas, till dess att det ärende de avse blivit bragt till slut, torde vara klart. Det har emellertid anmärkts, att statens intresse kan kräva sådant hemlighållande även längre. Särskilt skulle detta gälla för de fall, då inköp eller försäljning av likartade varor upprepades på sådant sätt, att slutligt avtal för varje gång träffades om viss myckenhet. I sådana fall vore hemlighållandet av angivna handlingar av lika stor betydelse den andra eller tredje gången som den första. För tillgodoseende av statens intresse i nu berörda hänseende har jag funnit de sakkunnigas förslag böra ändras därhän, att, jämte det handlingarnas hemlighållande påbjudes till dess ärendet blivit slutligen prövat, myndigheten medgives rätt att, där omständigheterna det föranleda, besluta, att handling i prövat ärende skall hemlighållas under högst fem år från dess upprättande.

Till förebyggande av illojal konkurrens har, med någon jämkning av de sakkunnigas förslag i denna del, i det omarbetade förslaget stadgats, att till anbud hörande bilagor — prov, modeller, beskrivningar, ritningar och kartor — ävensom andra till myndigheten i ärendet ingivna skrifter

än anbud, icke må, därest förbehåll gjorts om deras hemlighållande och så länge förbehållet är gällande, förrän tio år förflutit efter det de till myndigheten inkommit utlämnas i vidare mån än som erfordras för ärendets prövning, bevakande av statens rätt eller förekommande av oskäligen tidsutdräkt eller kostnad för reparations- eller ändringsarbete. Självva anbuden hava däremot, ur den offentliga kontrollens synpunkt, ansetts böra bli tillgängliga för en var, så snart slutlig prövning försiggått. De undantag från anbudsgivares rätt att förbehålla sig hemlighållande av till anbud hörande prov m. m., vilka här föreslagits, hava ansetts påkallade i statens intresse. Bestämmelsen, att handlingarna skola kunna i trots av gjort förbehåll utlämnas, där sådant fordras för bevakande av statens rätt, åsyftar sådant fall, att meningsskiljaktighet mellan myndigheten och leverantören eller entreprenören skulle föranleda vädjande till skiljemän eller domstol. Det kan i dylikt fall bli nödvändigt för myndigheten att begagna sig av den genom berörda undantag medgivna rätten. Vidare är att märka, att spekulant, vars anbud antagits, icke bör äga att på sådant sätt tillgodogöra sig sin rätt till förbehåll om hemlighållande, att han faktiskt kommer att intaga en monopolställning, då det gäller vidtagande av reparations- eller ändringsarbeten å exempelvis en av honom till statsverket levererad maskin. Faran härför har framhållits av vattenfallsstyrelsen i dess yttrande över centralupphandlingssakkunnigas förslag och synes mig förtjänt av beaktande. I det omarbetade förslaget stadgas sålunda, att utlämnande må i trots av gjort förbehåll ske, där det erfordras till förekommande av oskäligen tidsutdräkt eller kostnad för reparations- eller ändringsarbete. Genom uttrycket 'oskäligen tidsutdräkt eller kostnad' torde jämväl leverantörens respektive entreprenörens intresse vara i detta hänseende tillgodosett. — Tiden för hemlighållandet har begränsats till tio år i likhet med vad i det av förutnämnda kommitterade under 1912 avlämnade förslaget till tryckfrihetsordning stadgats.

I jämförelse med bestämmelserna i sistnämnda förslag förete de nu angivna en skiljaktighet, om vilken jag anser mig böra erinra. Enligt kommitterades förslag skulle nämligen, sedan bindande avtal slutits, av anbudsgivare gjort förbehåll icke få vara gällande i fråga om handling, som legat till grund för avtalet. Kommitterade motiverade detta därmed, att från den offentliga kontrollens synpunkt vore nödvändigt göra dylikt undantag. Denna uppfattning delas icke av de sakkunniga. Det torde — hava de sakkunniga yttrat — böra förutsättas, att det antagna anbudet vore det bästa. Så mycket större anledning förefunnes då för anbudsgivaren att fordra, att konkurrenterna

icke tillätes taga del av en till hans anbud hörande ritning eller annan bilaga m. m., genom vars offentliggörande måhända en viktig yrkes-hemlighet skulle blottas. Det kunde mången gång ifrågasättas, huruvida den vinst, som bereddes en person därigenom, att hans anbud antagits, uppvägte den skada, som skulle tillskyndas honom, därest han ej komme i åtnjutande av samma förbehållsrätt beträffande hemlighållande av ritningar m. m., som tillkomme hans mindre lyckliga konkurrenter. I myndigheternas yttranden över förslaget till tryckfrihetsordning hade också denna uppfattning kommit till uttryck, varjämte framhållits, att ur kontrollsynpunkt kommitterades bestämmelse skulle vara tämligen värdelös, då ju inkomna, med det antagna konkurrerande anbud icke skulle få offentliggöras förrän efter tio år. Jag har funnit de sakkunnigas mening i denna punkt välgrundad.

Nyssnämnde kommitterade föreslogo, att till myndighet ingivna soliditets- och kompetensupplysningar icke skulle utan samtycke av den, som däri avsåges, få utlämnas i vidare mån än för ärendets prövning eller för bevakande av statens rätt erfordrades, förrän tio år förflutit efter det de till myndigheten inkommit. Ifrågavarande bestämmelse har upptagits i de sakkunnigas förslag. Då emellertid även den, som meddelat upplysningarna, har intresse av deras hemlighållande, har i det omarbetade förslaget föreskrivits, att för upplysningarnas utlämnande fordras samtycke jämväl av denne. Skulle ej en dylik anonymitet garanteras, torde det för staten mången gång visa sig svårt att erhålla önskvärda upplysningar i förevarande hänseende.

Med hänsyn därtill, att handling, som i förslaget avses, kan komma att obehörigen utlämnas även av annan än tjänsteman, har jag funnit lämpligt, att i tryckfrihetsförordningen straff stadgas icke allenast, såsom i de sakkunnigas förslag, för den, som i tryck offentliggör sådan handling med vetskap om att densamma bör hemlighållas, utan även för den, som under enahanda förutsättning utlämnar handlingen.

Vad angår platsen för de föreslagna stadgandena, torde de lämpligen kunna följa närmast efter det stycke, som handlar om patentansökningar.

Såsom förut nämnts, ansluta sig de föreslagna stadgandena till bestämmelserna i 3 § av förslaget till leveransförordning. Sistnämnda bestämmelsers effektivitet är beroende av att tryckfrihetsförordningens föreskrifter om allmänna handlingars offentlighet bliva ändrade till överensstämmelse med dem.»

*Utskottets
yttrande.*

De bestämmelser angående hemlighållande av handlingar i ärenden angående upphandling eller utförande av arbete för statens räkning

eller försäljning av staten tillhörig lös egendom, som Kungl. Maj:t på grundval av tryckfrihetskommitterades och centralupphandlingssakkunnigas förslag i den förevarande propositionen framlagt, bestå av fyra avdelningar.

I den första avdelningen stadgas, att skrivelse, vilken utgått från myndighet, som handlägger ärendet, eller i stadgad ordning infordrade skriftliga anbud, som inkommit till sådan myndighet, eller andra hos myndigheten befintliga handlingar, som kunna tjäna till upplysning, i vad mån anbud i ärendet infordrats eller avgivits, eller som eljest avse dylikt anbud, icke må, innan anbuden slutligen prövats ävensom, där samtliga anbuden förkastats och i samband därmed beslutats att infordra nya anbud, slutlig prövning jämväl av dessa skett, utlämnas i vidare mån än för prövningen befinnes nödvändigt eller begäran om anbuds utbekommande framställes av anbudsgivaren, vilket förbud likväl icke gäller protokoll över i ärendet hållen auktion.

För antagande av dessa bestämmelser tala enligt utskottets mening starka skäl. De åsyfta att möjliggöra erforderlig affärsmässighet vid ifrågavarande ärendens handläggning, äro sålunda direkt påkallade av statens eget intresse och kunna icke anses lända till förfång för andra berättigade intressen.

Annorlunda förhåller det sig med de följande avdelningarna.

Bestämmelsen om rätt för vederbörande myndigheter att föreskriva hemlighållande i högst fem år av genom deras försorg upprättade kostnadsberäkningar och prisbestämningar ävensom tjänsteutlåtanden, innebär en högst avsevärd utvidgning i det av tryckfrihetskommitterade i detta hänseende föreslagna stadgandet, enligt vilket dylikt hemlighållande endast skulle få ske i det fall, att bindande avtal i ärendet ej kommit till stånd. De skäl som av Kungl. Maj:t framlagts för denna utvidgning, vilken icke ingick i centralupphandlingssakkunniges förslag, kan utskottet ej finna övertygande. Då dessutom ett utlämnande av de handlingar, som här avses, blott ytterst sällan torde ifrågakomma, och det föreslagna stadgandet således har ringa praktisk betydelse, hava för utskottet de principiella betänkligheter, som mött mot detsamma antagande, varit avgörande.

Den tredje avdelningen giver vederbörande anbudsgivare rätt att förbehålla sig hemlighållande under högst 10 år av till myndigheter inlämnade prov, modeller, beskrivningar, ritningar, kartor och andra skrifter än anbud. Även i denna punkt utgör Kungl. Maj:ts förslag en väsentlig utvidgning utöver tryckfrihetskommitterades. Dessa hade föreslagit, att förbehåll av nu nämnd art icke skulle vara gällande i fråga om handling, som legat till grund för avtalet. För detta av kommit-

terade ur den offentliga kontrollens synpunkt påyrkade undantag tala enligt utskottets mening starka skäl. Ett i enlighet med denna mening avfattat stadgande av sådant innehåll, att endast de till icke antagna anbud hörande handlingar skulle däri innefattas, skulle emellertid vara av ringa praktisk betydelse i betraktande av den redan i nu gällande leveransförordning intagna bestämmelsen, att prov, modeller, ritningar eller beskrivningar, vilka åtföljt anbud, som ej blivit antaget, skola med undantag av värdelösa föremål och sådana prov, som blivit förbrukade under anställande av försök eller undersökning, vara efter den för anbudsprövningen bestämda tid för anbudsgivaren att återhämta inom fjorton dagar, ävensom att desamma, innan tiden för återhämtningen gått till ända, icke må av myndighet användas eller för annan bekantgöras i vidsträcktare mån, än som är nödigt för anbudsprövningen. Vid sådant förhållande har utskottet icke funnit sig övertygat om behovet av dylika bestämmelser.

Vad slutligen vidkommer den i den fjärde avdelningen intagna bestämmelsen om hemlighållande under högst tio år av soliditets- och kompetensupplysningar, kan utskottet icke heller i fråga om dessa handlingar finna tillräckliga skäl vara förebragta för ett undantag från den allmänna publicitetsprincipen.

Utskottet, som på grund av vad sålunda anförts endast i vissa delar kan tillstyrka den kungliga propositionen, får alltså hemställa,

att riksdagen med tillkännagivande, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat i oförändrad form av riksdagen bifallas, måtte antaga såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling följande:

Förslag

till

ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 2.

§ 2.

4:o. I grund av — — — som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

4:o. I grund av — — — som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

(Nuvarande lydelse:)

Att protokoll, hållna — — —
uppenbara.

Att ej några — — — femtio
riksdaler.

Att mobiliseringsplaner — —
— konfiskeras.

Att, där underrätt — — —
konfiskeras.

Att, i vad — — — femtio riks-
daler.

Det skall — — — sexton skil-
lingar.

Att protokoll — — — sexton
skillingar.

Att ingen — — — sexton skil-
lingar.

Att utdrag — — — femtio riks-
daler.

Att uppgifter, — — — femtio
riksdaler.

Att för — — — trehundra riks-
daler.

Att de från — — — femtio
riksdaler.

Att ansökning — — — femtio
riksdaler.

(Föreslagen lydelse:)

Att protokoll, hållna — — —
uppenbara.

Att ej några — — — femtio
riksdaler.

Att mobiliseringsplaner — —
— konfiskeras.

Att, där underrätt — — — kon-
fiskeras.

Att, i vad — — — femtio riks-
daler.

Det skall — — — sexton skil-
lingar.

Att protokoll — — — sexton
skillingar.

Att ingen — — — sexton skil-
lingar.

Att utdrag — — — femtio riks-
daler.

Att uppgifter, — — — femtio
riksdaler.

Att för — — — trehundra riks-
daler.

Att de från — — — femtio
riksdaler.

Att ansökning — — — femtio
riksdaler.

*Att i ärende angående upphand-
ling eller utförande av arbete för
statens räkning eller försäljning av
staten tillhörig lös egendom skrivelse,
vilken utgått från myndighet, som
handlägger ärendet, eller i stadgad
ordning infordrade skriftliga anbud,
som inkommit till sådan myndighet,
eller andra hos myndigheten befintliga
handlingar, som kunna tjäna till upp-
lysning, i vad mån anbud i ärendet
infordrats eller avgivits, eller som
eljest avse dylikt anbud, icke må,*

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

innan anbuden slutligen prövats ävensom, där samtliga anbuden förkastats och i samband därmed beslutats att infordra nya anbud, slutlig prövning jämväl av dessa skett, utlämnas i vidare mån än för prövningen befinnes nödvändigt eller begäran om anbuds utbekommande framställs av anbudsgivaren, vilket förbud likväl icke gäller protokoll över i ärendet hållen auktion. Den, som med vetskap om att handling enligt vad nu är sagt bör hemlighållas utlämnar eller i tryck offentliggör handlingen, straffes efter allmän lag, om gärningen är i den med straff belagd, men eljest med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra trettio tre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras.

Att sådant, som — — — — —
 — — — — — — — — — — huvudsaken.
 I övrigt, och — — — — —
 — — — — — — — — — — stadgat är.

Att sådant, som — — — — —
 — — — — — — — — — — huvudsaken.
 I övrigt, och — — — — —
 — — — — — — — — — — stadgat är.

Stockholm den 4 juni 1917.

På konstitutionsutskottets vägnar:

NILS EDÉN.

Reservation

av herrar *Clason, Bellinder, von Mentzer, von Bahr*, greve *Alexander Hamilton, Räf* och *Gustafsson* i Brånsta, vilka ansett att Kungl. Maj:ts proposition bort i oförändrad form tillstyrkas.